

Розділ III. Актуальні питання теорії і практики спеціальної освіти

УДК 378.937

Ірина Брушневська

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (м. Луцьк)

Юлія Рібцун

Інститут спеціальної педагогіки НАПН України (м. Київ)

Формування комунікативного компонента мовленнєвої діяльності дітей п'ятого року життя із загальним недорозвитком мовлення

В статті розкривається актуальність ґрунтовного дослідження проблеми формування у дітей п'ятого року життя із загальним недорозвитком мовлення (ЗНМ) комунікативного компонента мовленнєвої діяльності. Акцентовано увагу на мовленнєвій діяльності як складнофункціональному двосторонньому процесі, до складу якого входять сукупність умінь, операцій, навичок, які поступово формуються у процесі розвитку дошкільників. Особливу увагу приділено розробленій Є. Соботович психолінгвістичній моделі мовленнєвої діяльності та психологічним механізмам, що лежать в основі її формування. Розкрито сутність механізмів лінгвістичного та комунікативного компонентів мовленнєвої діяльності, які є взаємообумовленими та знаходяться в тісному взаємозв'язку. Зазначено, що у дітей із ЗНМ спостерігається порушення мовленнєвої діяльності внаслідок несформованості її структурних компонентів, що особливо виразно проявляється в процесі комунікації. Аргументовано доцільність розгляду питання діагностики сформованості комунікативного компонента у дошкільників саме п'ятого року життя із ЗНМ. Актуальність вивчення сформованості комунікативного компонента у дітей із загальним недорозвитком мовлення визначається його важливістю для розвитку спілкування та передачі інформації в процесі мовленнєвої діяльності, мислення, інтелектуальних функцій, особистісного зростання. Обґрунтовано необхідність розробки змісту методики формування комунікативного компонента мовленнєвої діяльності, детального аналізу механізмів виявлених порушень і на цій основі створення методики педагогічного моделювання комунікативного компонента у дітей п'ятого року життя із ЗНМ.

Ключові слова: загальний недорозвиток мовлення, мовленнєва діяльність, дитина п'ятого року життя, комунікативний компонент.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасні освітні реформаційні процеси потребують модернізації підходів до організації освітньо-виховної роботи з дітьми дошкільного віку з особливими освітніми потребами. Це цілком закономірна соціальна потреба, оскільки суспільству сьогодні необхідна інтелектуальна, компетентна особистість, здатна критично мислити, креативно діяти, застосовувати набуті знання в нестандартних ситуаціях, неординарно розв'язувати проблеми чи створювати щось нове. Тому актуальними стають пошуки нових підходів до педагогічної підтримки, прогнозування педагогічного впливу, перспективних технологій розвитку дітей з особливими освітніми потребами.

Одним із найпоширеніших порушень психофізичного розвитку серед дошкільників є загальний недорозвиток мовлення (ЗНМ), під яким відповідно до сучасних явлень у логопедичній науці (Ю. Рібцун) розуміють складне мовленнєве порушення, що проявляється у недостатній чи повній несформованості всіх складових мовленнєвої діяльності (фонетико-фонематичної, лексичної, граматичної) на імпресивному та / чи експресивному рівні, а також тих функцій і операцій, які забезпечують засвоєння мови (зокрема, мисленнєвих функцій і операцій, функцій сприймання, уваги, пам'яті та контролю різних модальностей) унаслідок дії шкідливих екзогенних і / чи ендогенних факторів на різних етапах розвитку (пренатальному, натальному, постнатальному) [3, с.3].

Аналіз досліджень цієї проблеми. Особливостям розвитку мовленнєвої діяльності даної категорії дітей присвячено чимало досліджень науковців (Е. Данілавічюте, Р. Лалаєва, Р. Левіна, Ю. Рібцун, В. Селіверстов, Є. Соботович, В. Тищенко, Л. Трофименко, Н. Уфимцева, Т. Ушакова, Г. Чиркіна, О. Шахнарович та ін.). Проблеми діагностики та корекції порушень при загальному недорозвитку мовлення висвітлені у численних дослідженнях вітчизняних і зарубіжних учених

(Л. Єфіменкова, Р. Лалаєва, Ю. Рібцун, Є. Соботович, Л. Спірова, В. Тарасун, Л. Трофименко, Т. Філічева та ін.). Сучасний підхід до вивчення та корекції загального недорозвитку мовлення потребує визначення та розгляду окремих компонентів мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку із ЗНМ.

Формулювання цілей статті. У статті здійснено дослідження закономірностей формування у дітей п'ятого року життя із загальним недорозвитком мовлення комунікативного компонента мовленнєвої діяльності.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Мовленнєва діяльність є складнофункціональним двостороннім процесом (Т. Ахутіна, М. Жинкін, О. Леонтєв, О. Лурія, Є. Соботович, Т. Ушакова, Л. Цветкова та ін.). Її характеризують багатозначність, багаторівнева структура, мобільність та зв'язок з усіма іншими психічними функціями. Мовленнєво-діяльнісна структура включає в себе сукупність умінь, операцій, навичок, які поступово формуються у процесі розвитку. Вони позитивно впливають на процес засвоєння мови, сприяють її використанню з метою спілкування.

Вагомим теоретичним підґрунтям багатьох наукових напрацювань стала розроблена Є. Соботович психолінгвістична модель мовленнєвої діяльності та психологічних механізмів, що лежать в основі її формування[4]. У створеній моделі виділено лінгвістичний та комунікативний компоненти мовленнєвої діяльності, тобто мовлення в ній розглядається як двосторонній процес, спрямований як на засвоєння, так і на використання мови в актах комунікації (говоріння, сприймання мовлення, читання, письмо). Відповідно до цієї моделі лінгвістичний компонент мовленнєвої діяльності спрямований на засвоєння мови, а комунікативний – на реалізацію комунікативної функції мовлення в процесі вербального спілкування, тобто використання суб'єктом мови як засобу передачі і засвоєння суспільно-історичного досвіду, встановлення комунікації, планування своїх дій.

Лінгвістичний та комунікативний компоненти є взаємообумовленими та знаходяться в тісному взаємозв'язку. Вони проходять в онтогенезі тривалий шлях становлення й розвитку, що відбувається внаслідок формування у дитини складної системи мовленнєвих механізмів: загально-функціональних (сприймання, мислення, пам'ять, увага тощо) і специфічних мовленнєвих (аналітико-синтетична діяльність слухового та мовленнєво-рухового аналізаторів, симультанний та сукцесивний аналіз і синтез, ймовірне прогнозування) (Л. Андрусишина, А. Валлон, Л. Виготський, М. Жинкін, І. Зимня, О. Леонтєв, О. Лурія, Ю. Рібцун, С. Рубінштейн, Є. Соботович, В. Тарасун та ін.).

У дітей із ЗНМ спостерігається порушення мовленнєвої діяльності внаслідок несформованості її структурних компонентів, що особливо виразно проявляється в процесі комунікації. Актуальність вивчення сформованості комунікативного компонента у дітей із ЗНМ визначається його важливістю для розвитку спілкування та передачі інформації в процесі мовленнєвої діяльності, мислення, інтелектуальних функцій, особистісного зростання.

Теоретичний аналіз джерельної бази засвідчив, що увага науковців та практиків здебільшого зосереджена на особливостях навчання і виховання дітей старшого дошкільного віку. Однак складність структури мовленнєвої діяльності дітей із ЗНМ вимагає впровадження цілісної системи цілеспрямованої роботи по її формуванню значно раніше. Надзвичайно важливим для формування мовлення є п'ятий рік життя, коли розвиток дитини відбувається особливо інтенсивно. Разом із тим мовленнєва функціональна система в цей період зазнає шкідливого впливу різноманітних несприятливих факторів, які негативно впливають на її формування як кількісно, так і якісно, спричиняючи вторинні відхилення у пізнавальній, комунікативній і навчальній діяльності дітей. Увага науковців і практиків до дітей-п'ятирічок є обґрунтованою з огляду співвідношення результативності вимог та досягнень завтрашнього першокласника. Базовим показником інтелектуального розвитку даної вікової групи дітей є їхнє мовлення. Саме тому набуває актуальності питання діагностики сформованості комунікативного компонента у дошкільників саме п'ятого року життя із ЗНМ.

Таким чином, для докладнішого вивчення мовленнєвої діяльності дошкільників п'ятого року життя із ЗНМ постає необхідність виокремити її специфічні структурні компоненти. Формування комунікативного компонента є маловивченою, але актуальною та перспективною темою для теоретичного та практичного вивчення. Очевидною є необхідність комплексного дослідження з даної проблеми, спрямованого на розробку методики діагностики сформованості та моделі формування комунікативного компонента дітей п'ятого року життя. Зазначені положення зумовлюють актуальність обраної нами теми дослідження «Формування комунікативного компонента мовленнєвої діяльності дітей п'ятого року життя із загальним недорозвитком мовлення».

Об'єкт дослідження: процес комунікації дітей п'ятого року життя із ЗНМ.

Предмет дослідження: методика формування передумов мовленнєвої комунікації дітей п'ятого року життя із ЗНМ.

Гіпотеза дослідження – формування комунікативного компонента у дітей п'ятого року життя із ЗНМ може бути успішним за умов спеціально організованого корекційно-розвивального навчання, урахування психологічних механізмів і закономірностей формування мовленнєвої діяльності.

Мета дослідження – розробка змісту і методики формування комунікативного компонента у роботі з дітьми п'ятого року життя із ЗНМ.

Відповідно до об'єкта, предмета та мети визначено такі *завдання дослідження*:

1. На основі аналізу психолого-педагогічної, психолінгвістичної, спеціальної логопедичної літератури окреслити концептуальні підходи щодо дослідження комунікативного компонента у дітей п'ятого року життя із ЗНМ.

2. Розробити педагогічно-діагностичний інструментарій вивчення комунікативного компонента мовленнєвої діяльності дітей п'ятого року життя із ЗНМ.

4. Запропонувати шляхи формування комунікативного компонента мовленнєвої діяльності дітей п'ятого року життя із ЗНМ.

Теоретичну основу дослідження складають:

– вчення про мову як знакову систему (Ф. Березін, В. Головін, А. Грищенко, О. Леонтьєв, Л. Мацько, В. Німчук, О. Шахнарович та ін.);

– вчення про практичний взаємозв'язок мовлення та мислення (Д. Браун, Дж. Брунер, Л. Виготський, Дж. Грін, М. Жинкін, О. Леонтьєв, Ж. Піаже, Д. Слобін, О. Шахнарович та ін.);

– вчення про різні види мовленнєвої діяльності, їх психофізіологічну структуру, загальнофункціональні та специфічні мовленнєві механізми (Т. Ахутіна, М. Вятютнев, Дж. Грін, М. Жинкін, І. Зимня, О. Леонтьєв, О. Лурія, Д. Слобін, Є. Соботович, Л. Чистович);

– теорії інтелекта;

– вчення про методи комплексної діагностики і корекції порушень мовленнєвого розвитку у дітей (Л. Волкова, К. Карлепп, Р. Лалаєва, В. Лубовський, О. Лурія, О. Мастюкова, О. Орфінська, Ю. Рібцун, Є. Соботович, Н. Трауготт та ін.);

– психолінгвістичний підхід до аналізу та корекції порушень мовленнєвого розвитку дитини (Л. Андрусишина, Л. Бартенева, Е. Данілавічюте, В. Ільяна, О. Леонтьєв, Ю. Рібцун, Д. Слобін, Є. Соботович, В. Тищенко, Л. Трофименко, О. Шахнарович, М. Швачкін та ін.);

– діяльнісний підхід у системних наукових дослідженнях (В. Давидов, В. Зінченко, О. Конопкін, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн, В. Шадріков, Г. Щедровицький та ін.);

– концепція стандарту спеціальної освіти дітей дошкільного віку з порушеннями мовленнєвого розвитку (Є. Соботович);

– нормативні показники і критерії оцінки мовленнєвого розвитку дошкільників (Є. Соботович).

– дослідження про розвиток ймовірного прогнозування в дошкільному віці (Ю. Рібцун, О. Романенко, В. Тищенко).

Для розв'язання поставлених завдань використано *комплекс методів*:

– теоретичні (аналіз та узагальнення психолінгвістичної, психолого-педагогічної, лінгвістичної, логопедичної, методичної літератури);

– емпіричні (пряме й опосередковане спостереження за мовленнєвим розвитком дошкільників п'ятого року життя із ЗНМ у процесі різних видів діяльності; бесіди з педагогами та батьками дітей, тестування, психолого-педагогічні експерименти констатувального та формувального характеру);

– статистичні (кількісного та якісного аналізу експериментальних даних).

З огляду на актуальність зазначеної проблеми ми вважаємо, що для глибшого вивчення та розуміння структури дефекту при загальному недорозвитку мовлення важливо з'ясувати сутність цього поняття, підходи до його класифікації.

Вперше термін «загальний недорозвиток мовлення» з'явився в 50-х-60-х роках ХХ століття. Введений у вживання основоположниками дошкільної логопедії в Росії Р. Левіною і співробітниками НДІ дефектології АПН СРСР (на сьогодні – Інститут корекційної педагогіки РАО) Н. Нікашиною, Г. Каше, Л. Спіровою, Г. Жаренковою та ін. Р. Левіною вперше було аргументовано розгляд взаємопов'язаних порушень у формуванні фонетичного, лексичного і граматичного компонентів мовлення у дітей з первинним недорозвитком мовлення. Окремо було виділено поняття загального недорозвитку мовлення і розроблено вчення про закономірності його прояву. Р. Левіна писала, що «ЗНМ у дітей з нормальним слухом та первинно збереженим інтелектом означає таку форму мовленнєвої аномалії, при якій спостерігаються порушення формування всіх компонентів мовленнєвої системи, що належать як до звукової, так і смислової складових мовлення»[2, с .67].

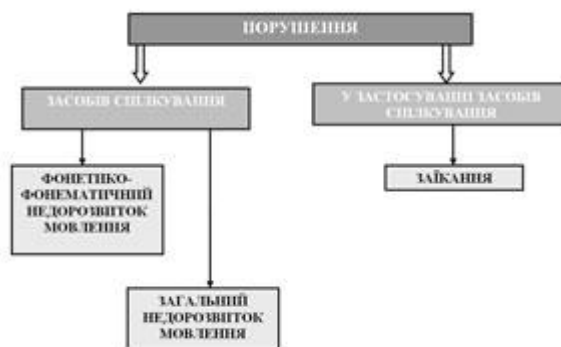
Фундаментального значення при вивченні особливостей мовленнєвого розвитку дітей із ЗНМ набули принципи аналізу мовленнєвих порушень, запропоновані Р. Левіною[1]:

- ✓ принцип розвитку (передбачає аналіз процесу виникнення дефекту);
- ✓ принцип системності (підхід до аналізу мовленнєвих порушень, що визначає мовлення як систему: звуковимови, фонематичних процесів, лексики, граматики);
- ✓ принцип розгляду мовленнєвих порушень у взаємозв'язку з іншими сторонами психічного розвитку (сприйняття, увага, пам'ять тощо).

Виокремлення наявності зв'язку між порушеннями мовлення та іншими сторонами психічної діяльності дитини стало поштовхом для пошуку шляхів прямого чи опосередкованого впливу на психічні процеси, що гальмують мовленнєву діяльність.

В 1968 році Р. Левіною була запропонована педагогічна класифікація порушень мовлення, у якій систематизувались порушення формування мовних засобів і виділялися: а) не сформованість звукового аспекту мовлення (фонетико-фонематичне недорозвинення); б) не сформованість усіх мовних засобів (загальне недорозвинення мовлення).

Дещо пізніше була презентована психолого-педагогічна класифікація порушень мовленнєвого розвитку:

Згідно цієї класифікації, діти з різними мовленнєвими вадами об'єднуються у відповідні групи з урахуванням рівня розвитку всіх компонентів мовлення.

При розробці класифікації порушень мовленнєвого розвитку важливими виявились принципи аналізу структури дефекту, запропоновані Л. Виготським:

- виділення первинного дефекту;
- визначення характеру вторинних відхилень;
- вивчення походження симптомів, що спостерігаються;
- класифікація симптомів з урахуванням провідних факторів (часу виникнення первинного дефекту, ступеня його вираженості, умов виховання і сукупності соціальних факторів, в яких відбувається розвиток дитини).

Таким чином було започатковано розгляд загального недорозвитку мовлення на лінгвістичному рівні, поза його зв'язком безпосередньо з процесом комунікації. Психолінгвістичні механізми розвитку мовлення дітей не були враховані при формуванні базових положень ЗНМ науковою школою Р. Левіної.

Надалі проблема мовленнєвого недорозвитку у дітей ґрунтовно розроблялась і висвітлювалась у вітчизняній і зарубіжній літературі багатьма науковцями (В. Воробйова, Б. Гріншпун, Л. Єфіменкова, О. Мастюкова, М. Морлі, В. Орфінська, М. Рождественська, Т. Філічева, Г. Чиркіна та ін.). Зокрема, Б. Гріншпун у 1989 році запропонував свій варіант класифікації порушень мовлення, в якій усі розлади поділялися на: а) порушення фонаційного оформлення висловлювання (дистонія, брадилалія, тахілалія, зайкання, дислалія, ринолалія, дизартрія); б) порушення структурно-семантичного оформлення висловлювання (афазія, алалія); в) порушення писемного мовлення (дислексія, дисграфія).

Західний науковець М. Морлі (1957р., 1972р.) розрізняє: а) порушення мови (афазія, алексія, аграфія, затримка розвитку мовлення внаслідок розумової відсталості й порушень слуху); б) порушення артикуляції (анартрія, артикуляційна апраксія, дислалія, дефекти артикуляції, зумовлені порушеннями слуху й аномаліями будови зубо-щелепного апарату); в) порушення реалізації висловлювання (зайкання, прискорене, із спотиканням мовлення); г) порушення голосу (афонія).

Однак всі ці класифікації не враховували психолінгвістичної специфіки здійснення мовленнєвої діяльності у дітей із ЗНМ. Таке недостатньо глибоке бачення мовленнєвого процесу не давало можливості повноцінно з'ясувати причини його порушень, розуміти стан мовних процесів та їх

формування у дітей з патологічним розвитком мовлення, ефективно проводити корекцію. Тому в наукових доробках західних вчених з'являються класифікації порушень мовлення згідно психолінгвістичного напрямку.

Д. Арам, Дж. Нейшн (1975р.) до порушень мовленнєвої сфери відносять: неспецифічний дефіцит формулювань і повторень; тотальне низьке виконання усіх мовленнєвих тестів; дефіцит фонології, розуміння, формулювання і повторення; дефіцит розуміння; дефіцит формулювання і повторення.

Б. Вільсон (1986р.) виділяв наступні порушення: а) слухове порушення розуміння змісту; б) слухове і зорове порушення розуміння змісту; в) слухове порушення розуміння змісту з розладами слухової та зорової короточасної пам'яті; г) експресивне і / або рецептивне порушення; д) глобальне порушення мовлення; е) порушення слухового запам'ятовування і відтворення; ж) експресивне порушення.

І. Рапін, Дж. Аллен (1988р.) запропонували свій варіант класифікації мовленнєвих розладів: а) фонологічно-синтаксичний синдром із оральною апраксією і без неї; б) тяжкий експресивний синдром зі збереженим розумінням мовлення; в) вербальна слухова агнозія; г) аутистичний синдром із мутизмом; д) аутистичний синдром з ехололією; е) синдром семантично-прагматичних порушень без аутизму; ж) синдром синтаксично-прагматичних порушень.

У дефектологічній науці України також започатковується розгляд особливостей загального недорозвитку мовлення на психолінгвістичному рівні. Пріоритет у розробці психолінгвістичної моделі розвитку при нормальному та порушеному онтогенезі належить Є. Соботович [2]. Саме їй належить створення цілісної концепції системних порушень мовленнєвого розвитку, їх аналізу та диференціації, а також теорії корекції відхилень, яка в основі має структуру мовленнєвої діяльності та її психологічні механізми.

У запропонованій Є. Соботович психолінгвістичній моделі мовленнєвої діяльності виокремлено лінгвістичний та комунікативний компоненти, що дало можливість розглядати мовлення дитини з позицій засвоєння та використання у процесі комунікації. Також було визначено типи мовленнєвої компетенції, їх зміст і психологічну структуру.

Принципово новим в дефектологічній науці було розроблення науковцем нормативних показників та критеріїв оцінювання мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку у фонетико-фонематичній, лексичній та граматичній ланках. Це сприяло подальшому проведенню об'єктивного аналізу стану мовлення дітей, виявленню механізмів і психологічних причин порушення.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, формування комунікативного компонента у дітей п'ятого року життя із загальним недорозвитком мовлення є маловивченою, актуальною і тому перспективною темою для подальших психолінгвістичних досліджень з метою вивчення механізмів порушень даної ланки мовленнєвої діяльності та формування результативної методики педагогічного моделювання комунікативного компонента у зазначеної категорії дітей.

Джерела та література

1. Детская логопсихология: учеб. пособие / [Денисова О.А. и др.]: под ред. В.И. Селивестрова. – М.: Гуманитар. изд. Центр ВЛАДОС, 2008. – 175 с.
2. Основы теории и практики логопедии / под ред. Р. Е. Левиной. – М. : Просвещение, 1968. – 367 с.
3. Рібцун Ю.В. Звуків намістинки. Формування мовленнєвої полікомпетентності дошкільників: навч.-метод. посіб. / Ю.В.Рібцун. – Тернопіль: Мандрівець, 2015. – 200с.
4. Соботович Е.Ф. Психолінгвістическая структура речевой деятельности и механизмы ее формирования [учеб. пособие] / Е.Ф.Соботович. – К.: ИЗМН, 1997. – 44с.

References

1. Detskaya logopsy`xology`ya: ucheb. posoby`e / [Deny`sova O.A. y` dr.]: pod red. V.Y` . Sely`vestrova. – M.: Gumanu`tar. y`zd. Centr VLADOS, 2008. – 175 s.
2. Osnovy`teory`y`y`praktu`ky`logopedu`y` / podred. R. E. Levy`noj. – M. : Prosveshheny`e, 1968. – 367 s.
3. Ribcun Ju. V. (2015). Zvukovinamystynky. Formuvannjamovlennjevoi' polikompetentnostiudoshkil'nykiv. / Ju. V. Ribcun. - Ternopil', 2015. – 200s.
4. Sobotovich E. F. Psiholingvisticheskajastrukturarechevojdejatel'nosti i mehanizmyeeformirovanija. / E. F. Sobotovich. - Kyiv, IZMN, 1997. – 44s.

Брушневская Ирина, Рибцун Юлия. Формирование коммуникативного компонента речевой деятельности детей пятого года жизни с общим недоразвитием речи. В статье раскрывается актуальность обстоятельного исследования проблемы формирования у детей пятого года жизни с общим недоразвитием речи (ОНР) коммуникативного компонента речевой деятельности. Акцентируется внимание на речевой деятельности как сложнофункциональном двухстороннем процессе, в состав которого входят совокупность

умений, операцій, навyków, которые постепенно формируются в процессе развития дошкольников. Особое внимание уделено разработанной Е. Собо́тович психолінгвістическої моделі речевої діяльності і психологічним механізмам, которые лежат в основе ее формирования. Раскрыта сущность механизмов лингвистического и коммуникативного компонентов речевої діяльності, которые являются взаимообусловленными и находятся в тесной взаимосвязи. Отмечено, что у детей с ОНР наблюдается нарушение речевої діяльності в результате несформированности ее структурных компонентов, что особенно выразительно проявляется в процессе коммуникации. Аргументированно целесообразность рассмотрения вопроса диагностики сформированности коммуникативного компонента у дошкольников именно пятого года жизни с ОНР. Актуальность изучения сформированности коммуникативного компонента у детей с общим недоразвитием речи определяется его важностью для развития общения и передачи информации в процессе речевої діяльності, мышления, интеллектуальных функций, личностного роста. Обоснованно необходимость разработки содержания методики формирования коммуникативного компонента речевої діяльності, детального анализа механизмов обнаруженных нарушений, и на этой основе создания методики педагогического моделирования коммуникативного компонента у детей пятого года жизни с ОНР.

Ключевые слова: общее недоразвитие речи, речева діяльність, ребенок пятого года жизни, коммуникативный компонент.

Brushnevska Irina, Ribtsun Yulia. Oral activity of five-year old children having a general underdevelopment of speech: formation of communicative component. The key message of the article is the importance of thorough research into the issue of the formation of a communicative component of five-year Old's oral activity when they have rudimentary speech abilities. In the foreground of the research is oral activity as a functionally complicated bi-directional process; the latter includes the skills, operations and habits being molded in the course of a pre-school children's development.

Special emphasis is on Ye. Sobotovich's psycholinguistic model of oral activity and psychological mechanisms underlying its formation. The research provides the analysis of linguistic and communicative components of oral activity, both components being interdependent and closely interrelated.

The conclusion is drawn that the disorders of oral activity of the children with general underdevelopment of speaking abilities is caused by rudimentary nature of its structural component, which is manifested in the act of communication.

The research contains specific arguments to prove the advisability of pursuing research into a diagnosis of the formation of a communicative component of the oral activity of verbally-challenged children of precisely this age, i.e. 5 years olds.

The topicality of studying the formation of a communicative component of the children with underdevelopment speech abilities is determined by its importance for an act of communication and transmission of information in the course of oral, mental and intellectual activity as well as the child's personal maturity.

Key word: oral activity, general underdevelopment of speech, communicative component, five-year old children.

УДК 613:37. 016:613 - 053.5/6

Роман Карпюк

ПВНЗ «Академія рекреаційних технологій і права» (м. Луцьк)

Омелян Петрик

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (м. Луцьк)

Формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя у дітей та молоді в контексті вивчення шкільного предмета «Основи здоров'я»

У статті запропоновано методику формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя у початковій та загальноосвітній школі в дітей та молоді в контексті вивчення шкільного предмета «Основи здоров'я» шляхом здійснення структурних змін у навчально - виховному процесі: співпраця колективу школи з батьківським комітетом, учнівським самоврядуванням зосередження уваги учнів на особистому та соціальному значенні здорового способу життя та мотивації на здоровий спосіб життя.

Ключові слова: позитивна мотивація, здоровий спосіб життя, медичні знання.

Постановка наукової проблеми та її значення. На сьогодні в умовах реалізації держаних стандартів в освіті передбачається зростання впливу школи на особистість школяра. А це, у свою чергу, вимагає використання нових педагогічних технологій у навчально-виховному процесі, що потребує певного рівня здоров'я та працездатності учня.